

Open vizier voor nieuwe kansen

Barometer Nederlands
vestigingsklimaat 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Management samenvatting	3
Europese investeringen	4
Investeringtrends in Nederland	6
Waarom kiezen bedrijven voor Nederland?	10
De toekomst van Nederland	14
Aanbevelingen	16
Methodologie en bronnen	18

Voorwoord

Toen de wereldwijde economische crisis in 2007 begon, kon vrijwel niemand de impact ervan overzien. De mondiale verhoudingen zijn inmiddels flink verschoven en de internationale competitie om buitenlandse investeringen is in hevigheid toegenomen. In het licht hiervan heeft Ernst & Young dit jaar weer onderzoek gedaan naar buitenlandse investeringen in Europa en de aantrekkelijkheid van de belangrijkste Europese landen als vestigingslocatie. Ook van Nederland wordt in dit onderzoek een gedetailleerd beeld gegeven. Bovendien zijn ruim tweehonderd topbestuurders van internationaal opererende bedrijven geïnterviewd over hoe zij ons land als (mogelijke) vestigingslocatie waarderen. De belangrijkste uitkomst is dat bestuurders ons land onverminderd aantrekkelijk vinden. Ondanks de crisis overweegt 24% van de geïnterviewden zelfs concrete expansie in Nederland.

Ruim 3.000 bedrijven vestigen zich jaarlijks buiten hun landsgrenzen in Europa. Nederland neemt van het totale aantal Europese projecten ruim 3% voor haar rekening, een redelijk stabiel deel. In de top 20 van de meest aantrekkelijke Europese investeringslanden stijgt Nederland van de tiende positie in 2008 naar de zevende in 2009. Daarbij gaat het vooral om vestigingen van sales & marketingkantoren en logistieke centra. Belangrijke sectoren zijn de zakelijke dienstverlening, software en logistiek. Wel blijft Nederland achter in het aantrekken van research & development centra, ondanks de potentie van internationaal hoog aangeschreven kennisinstellingen en universiteiten.

De cijfers maken duidelijk dat Nederland nog altijd een aantrekkelijke vestigingsplaats is voor buitenlandse bedrijvigheid. Dat heeft te maken met de geografische ligging van ons land als 'Gateway to Europe' naast andere factoren zoals de

kwaliteit van wonen en werken en een stabiel sociaal klimaat. Ook onze infrastructuur en de aanwezigheid van belangrijke mainports als de luchthaven Schiphol en de haven van Rotterdam zijn factoren die meewegen in de locatiekeuze van een buitenlandse onderneming. Tenslotte is het Nederlandse belastingklimaat een belangrijk voordeel voor vestiging in Nederland.

In het licht van de crisis zijn de resultaten voor Nederland zeker niet slecht. Toch is het zaak scherp te blijven, gelet op de toegenomen concurrentie van landen als België, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. Bovendien veranderen de supply chains van multinationals. De noodzaak tot kostenreductie leidt tot rationalisatie van het aantal en de aard van de vestigingen. Actie is nodig om onze goede naam te behouden en onze positie te versterken. Potentie is er genoeg, zoals blijkt uit de perceptie en de investeringsplannen van de geïnterviewde bestuurders van internationale ondernemingen over dit thema.

Maar, zoals met alle economische transitie, is de vraag wat de richting, vorm en invloed ervan is op investeringsbeslissingen voor Nederland. Hoe staan buitenlandse investeerders tegenover de Nederlandse concurrentievoordelen en onderscheidende kansen in de toekomst? Waarop baseren zij hun investeringsbeslissingen? Welke bedrijven hebben vertrouwen in Nederland en wat zal de omvang van hun toekomstige projecten zijn? Hoewel er geen eenduidige oplossing is voor de huidige economische situatie, is het vinden van nieuwe manieren en kansen om te profiteren van de wereldwijd veranderende ondernemingsstructuren belangrijker dan ooit.

Het aantrekken én behouden van buitenlandse investeerders vereist een breed gedragen visie. Overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen staan voor de opgave hun krachten te bundelen. Met een duidelijke, inspirerende visie en strategie kunnen we onze nationale en regionale vestigingsvoordelen wezenlijk versterken en nog beter onder de aandacht brengen van buitenlandse bedrijven en de reeds in ons land gevestigde buitenlandse bedrijven koesteren en laten groeien.

Dergelijke kwesties vormen de kern van Ernst & Young's 'Barometer Nederlands vestigingsklimaat 2010'. We hopen dat het u helpt en inspireert bij het voeren van een effectief beleid.

Pieter Jongstra
Voorzitter Ernst & Young

Management samenvatting

De 'Barometer Nederlands vestigingsklimaat 2010' is gebaseerd op twee belangrijke bronnen:

- ▶ De 'Ernst & Young European Investment Monitor', die grensoverschrijdende investeringen van ondernemingen in Europa registreert. De belangrijkste uitkomsten van deze monitor zijn te lezen op pagina 4 t/m 9.
- ▶ Een onderzoek onder 203 beslissers van internationale ondernemingen, binnen- en buiten Nederland, naar hun perceptie van het Nederlandse investeringsklimaat en hun verwachtingen. Hun inzichten zijn terug te vinden vanaf pagina 10.

De resultaten samengevat

Het aantal buitenlandse investeringsprojecten in Europa is het afgelopen jaar met 11% gedaald, van 3.721 in 2008 naar 3.303 in 2009. De effecten van de crisis doen zich ook in dit opzicht gelden. De grootste investeerder in Europa blijft de Verenigde Staten. Dit aandeel wordt echter overtroffen door het totaal van intra-Europese grensoverschrijdende projecten. Sterk opkomende landen zijn China en India.

China is meest aantrekkelijke investeringsregio

Op wereldwijd niveau moet West-Europa zijn leiderspositie als meest aantrekkelijke investeringsregio ter wereld afstaan aan China. Met een aantrekkelijkheidsscore van 39% verbetert China zijn score van vorig jaar met maar liefst 6%. West-Europa haalt een score van 38% (-2% in vergelijking met 2008). De top drie wordt afgesloten door de Centraal- en Oost-Europese landen als geheel, die in vergelijking met vorige jaren sterk gedaald zijn (van 39% naar 24%).

West-Europa wake up!

Uit onze studie blijkt dat het vertrouwen van investeerders en hun bereidheid om risico's te nemen langzaam terugkeren. De geïnterviewde beslissers bevestigen dat de economische vooruitzichten over het algemeen beter zijn dan in 2009. Daar voegen ze aan toe dat ze niet West-Europa, maar China, India en Centraal- en Oost-Europa als hun wissel op de toekomst zien. Dit zijn de aantrekkelijkste locaties voor toekomstige productiefaciliteiten en sales en marketing en hoofdkantoren. West-Europa, dat momenteel geldt als de tweede meest populaire bestemming voor directe buitenlandse investeringen, valt terug naar de vijfde plaats, achter Brazilië, in de verwachtingen over de aantrekkelijkheid voor de komende drie jaar.

De positie van Nederland

Verheugend is dat Nederland in de top 20 van meest aantrekkelijke Europese investeringslanden is gestegen van de 10de positie in 2008 naar de 7de positie in 2009. Ondanks de crisis is het aantal buitenlandse investeringen in Nederland slechts gedaald met 7%: van 116 naar 108 projecten. Een opvallende conclusie uit het onderzoek richt zich op de toekomstige investeringen. Liefst 24% van de geïnterviewde beslissers geeft concreet aan te willen expanderen in ons land. Nederland is nog steeds een belangrijke speler voor buitenlandse investeerders, maar loopt wel achter op een aantal gebieden. Investeringen in research & development zijn minimaal en daarnaast vestigen relatief weinig hoofdkantoren zich in Nederland. Juist dit soort bedrijvigheid zorgt voor meer internationale zichtbaarheid en meer hoogwaardige werkgelegenheid. Investeringsprojecten in ons land vinden vooral plaats in marketing & sales (48%) en logistiek (23%).

Sterke en zwakke punten van Nederland

Uit ons onderzoek komt verder naar voren dat de kwaliteit van leven en sociale stabiliteit als belangrijke vestigingsvoorwaarden van Nederland worden gezien. Nederland is in de perceptie van beslissers van ondernemingen echter minder aantrekkelijk als het gaat om bijvoorbeeld arbeidskosten en de flexibiliteit van de arbeidsmarkt.

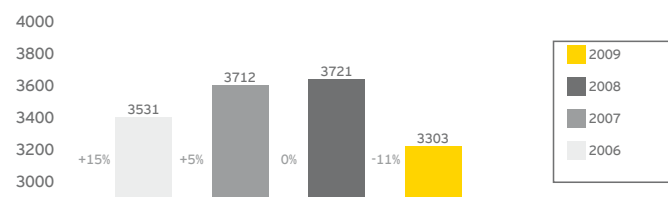
Europese investeringsen

Het is niet verrassend dat de crisis en de daarmee samenhangende druk tot sanering en kostenbeheersing een zware stempel heeft gedrukt op het aantal buitenlandse investeringen van internationale ondernemingen. Veel van de wel uitgevoerde plannen waren al in gang gezet voordat de effecten van de crisis merkbaar werden. In vele andere gevallen zijn voorgenomen investeringen teruggedraaid en zijn plannen voor Europese expansie uitgesteld.

Uit de cijfers van de 'European Investment Monitor' blijkt dat de afname in het aantal buitenlandse investeringsprojecten ten opzichte van 2008 11,1% bedroeg. Gezien de verwachtingen viel de teruggang mee.

Figuur 1

Totaal aantal buitenlandse investeringsprojecten in Europa

Het grootste aantal buitenlandse investeringsprojecten in Europa vond in 2009 plaats in en tussen Europese landen (58%). Ook de Verenigde Staten blijft een belangrijke investeerder in Europa (26%). Het aandeel van investeringen uit Aziatische landen is ten opzichte van 2008 ongeveer gelijk gebleven (12%).

Als we kijken naar de verschillende landen zijn er naast verliezers ook winnaars. Zo is het aantal buitenlandse investeringsprojecten in 2009 onder meer toegenomen in België, Duitsland, Italië, Oekraïne, Portugal, Rusland en Turkije. De top 3 van Europese investeringslocaties is sinds 2005 ongewijzigd, namelijk:

Tabel 1 Aantal buitenlandse investeringsprojecten in Europa					
Ranglijst 2009	Ranglijst 2008		Aantal projecten in 2009	Aantal projecten in 2008	Vershil 08-09
1	1	Verenigd Koninkrijk	678	686	-1%
2	2	Frankrijk	529	523	1%
3	3	Duitsland	418	390	7%
4	4	Spanje	173	211	-18%
5	7	Rusland	170	143	19%
6	8	België	146	142	3%
7	10	Nederland	108	116	-7%
8	5	Polen	102	176	-42%
9	13	Italië	100	96	4%
10	11	Ierland	84	108	-22%
11	6	Roemenië	75	145	-48%
12	9	Zwitserland	69	125	-45%
13	12	Hongarije	64	100	-36%
14	14	Tsjechië	61	87	-30%
15	15	Zweden	58	85	-32%
16	21	Turkije	58	41	41%
17	24	Oekraïne	46	31	48%
18	22	Portugal	42	39	8%
19	16	Oostenrijk	41	64	-36%
20	18	Denemarken	34	53	-36%
-	-	Overig	247	360	-
Totaal			3303	3721	

het Verenigd Koninkrijk, gevolgd door Frankrijk en Duitsland. Roemenië en Zwitserland verdwenen als investeringsland uit de top tien.

Leidende industrieën

De industrieën die in 2010 gezien worden als leidend voor Europese groei zijn informatie- en communicatietechnologie, energie- en nutsvoorzieningen, financiële dienstverlening en duurzame technologie. De prioritering van deze industrieën

blijkt echter te verschillen tussen investeerders uit verschillende werelddelen. Zo kennen de investeerders uit Centraal- en Oost-Europese landen de meeste waarde toe aan de ICT sector, zetten Chinese en Indiase investeerders hun kaarten op energie en nutsvoorzieningen en zien West-Europese investeerders duurzame technologie als de toekomst. Wel zijn ze het unaniem eens over het belang van de financiële dienstverleningssector voor de Europese groei.

Investerings- trends in Nederland

In Europa is jaarlijks sprake van circa 3.500 grensoverschrijdende investeringsprojecten. In 2009 waren het er 3.303. In Nederland was het aantal buitenlandse projecten in 2009 108. Het gaat hierbij concreet om het opzetten van bepaalde faciliteiten in ons land; zoals een hoofdkantoor, een verkooporganisatie of een logistiek centrum.

In de top 20 van de lijst van landen die de meeste investeringen hebben aangetrokken staat Nederland op de zevende plaats. Een jaar eerder stond ons land nog op de tiende plek. Vooral voor het vestigen van marketing & sales-activiteiten en logistieke centra blijft ons land aantrekkelijk voor buitenlandse investeerders. Toch wordt er nog te weinig gebruik gemaakt van de aanwezige potentie. Het aantal investeringen in het opzetten van centra op het gebied van research & development is minimaal en ook in het aantrekken van nieuwe hoofdkantoren biedt ons land nog veel meer kansen. Juist deze beide typen investeringsprojecten zorgen voor hoogwaardige werkgelegenheid en internationale zichtbaarheid. Meer mogelijkheden zijn er voor Nederland ook op het gebied van schone technologie en duurzaamheid.

Investeringsprojecten in 'greenfield operations' per sector

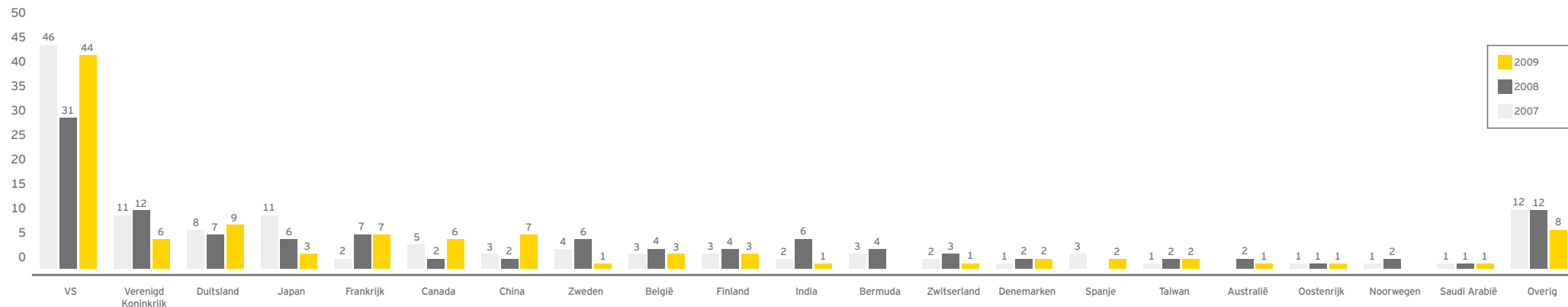
Buitenlandse ondernemingen investeren in Nederland voor het overgrote deel in greenfield operations (84% in 2009). Het gaat hierbij om het opzetten van geheel nieuwe activiteiten. De buitenlandse investeringen in nieuwe activiteiten en faciliteiten vinden vooral plaats in de zakelijke dienstverlening, de softwareontwikkeling en in de logistiek.

Bedrijven uit de Verenigde Staten zijn in aantal verreweg de grootste buitenlandse investeerders in ons land. Het aantal investeringsprojecten uit de Verenigde Staten bedroeg in 2009 44, tegen 31 in 2008. Daarnaast zien we het belang van investeringsprojecten uit China toenemen.

Tabel 2					
Investeringsprojecten in greenfield operations per sector in Nederland					
	2008/2009	% van Europese buitenlandse investeringsprojecten	2006/2007	% van Europese buitenlandse investeringsprojecten	Vershil in aandeel
Zakelijke dienstverlening	36	4,2%	28	3,6%	0,6%
Software	33	5,6%	37	4,6%	1,0%
Transportdiensten	12	4,7%	11	4,0%	0,6%
Elektronica	10	4,3%	11	3,5%	0,8%
Machinerie	10	3,6%	9	3,3%	0,2%
Financiële bemiddeling	8	2,7%	6	1,6%	1,1%
Computers	5	7,4%	5	7,4%	0,0%
Wetenschappelijke instrumenten	5	4,9%	8	8,6%	-3,7%
Automobiel onderdelen	4	3,8%	0	0,0%	3,8%
Electro	4	2,2%	3	2,2%	0,0%
Gefabriceerde metalen	4	3,9%	0	0,0%	3,9%
Voedingsmiddelen	4	2,5%	3	2,2%	0,3%
Farmaceutica	4	3,0%	2	1,5%	1,5%
Plastic & Rubber	4	3,7%	3	3,2%	0,6%
Uitgeverijen	4	4,2%	4	3,9%	0,2%
Chemicaliën	3	2,1%	6	4,1%	-2,0%
Culturele activiteiten	3	6,1%	0	0,0%	6,1%
Telecommunicatie en post	3	4,1%	1	1,2%	2,9%
Overig	22		35		
Totaal	178		172		

Figuur 2

Buitenlandse investeringen in Nederland naar herkomstland

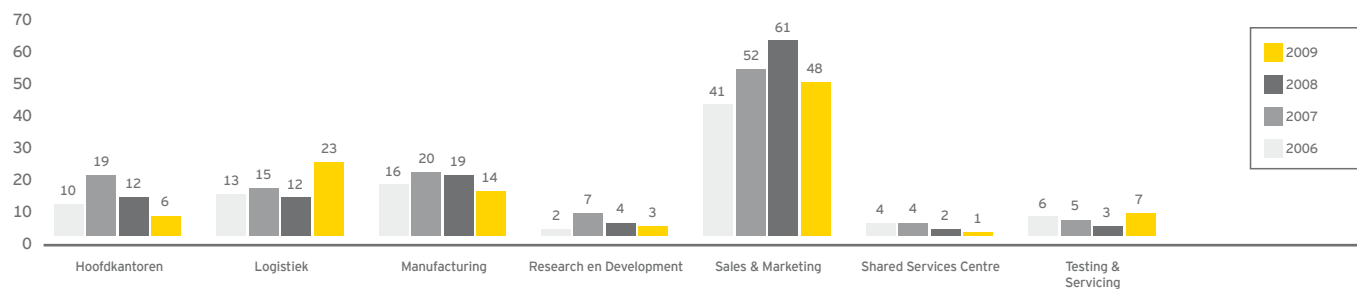
Naar type investering vindt het overgrote deel van de buitenlandse investeringen in Nederland plaats in marketing & sales-activiteiten. Ook het aantal investeringen in 'testing and servicing' nam toe.

Nederland is aanzienlijk minder goed in het aantrekken van research & development centra. Toch heeft ons land juist op dit terrein veel potentie door de aanwezigheid van diverse vooraanstaande kennisinstellingen.

Het aantal investeringen in logistieke projecten in Nederland is in 2009 toegenomen ten opzichte van 2008. Niettemin neemt de concurrentie internationaal toe, vooral uit België, Duitsland en Frankrijk.

Figuur 3

Buitenlandse investeringen in Nederland naar type activiteit

Investerings naar regio

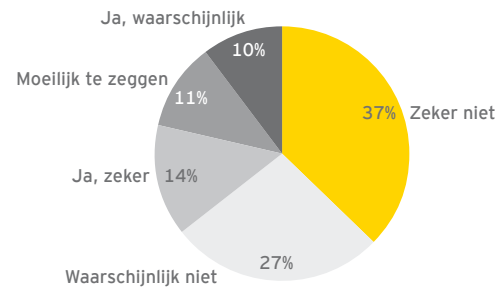
De meeste directe buitenlandse investeringen in ons land vinden plaats in de Randstad en met name in de regio Amsterdam (inclusief Schiphol). Zo huisvest de Randstad momenteel 11 van de 12 wereldwijde hoofdkantoren van de 500 grootste bedrijven ter wereld die in Nederland gevestigd zijn. De aanwezigheid van een stedelijke regio, een gunstig woon- en leefklimaat, een goede infrastructuur en kwalitatief voldoende arbeidspotentieel blijven belangrijke randvoorwaarden voor buitenlandse investeerders.

De toename van het aantal projecten in het zuiden van ons land komt vooral voor rekening van Zuid-Oost Brabant en Zuid-Limburg. Het betreft hier met name logistieke dienstverlening, distributiecentra en productiefaciliteiten.

Nederland wordt door bestuurders van buitenlandse bedrijven als een aantrekkelijk vestigingsland gezien. Uit de interviews blijkt zelfs dat 24% van de respondenten concrete plannen heeft voor expansie in Nederland. Dit betreft voornamelijk investeringen in marketing & saleskantoren (45%), maar ook R&D centra (16%) en hoofdkantoren (5%). De meest genoemde regio's zijn Amsterdam (33%) en Rotterdam (12%).

Figuur 4

Overweegt uw bedrijf activiteiten in Nederland uit te breiden of op te zetten?

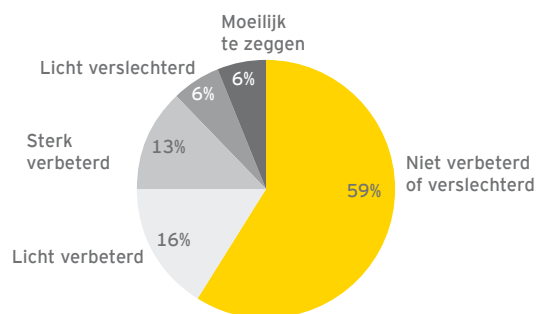

Waarom kiezen bedrijven voor Nederland?

De perceptie van beslissers ten aanzien van het Nederlandse vestigingsklimaat is over de afgelopen jaren verbeterd. Zo geeft 13% van de respondenten aan dat het vestigingsklimaat sterk verbeterd is en nog eens 16% dat het vestigingsklimaat licht verbeterd is. In 2007 lagen deze percentages nog op respectievelijk 2% en 27%. Het is interessant om te zien dat bedrijven die al in Nederland zijn gevestigd, positiever zijn over verbetering van het vestigingsklimaat (37%) dan bedrijven die nog niet in Nederland gevestigd zijn (20%).

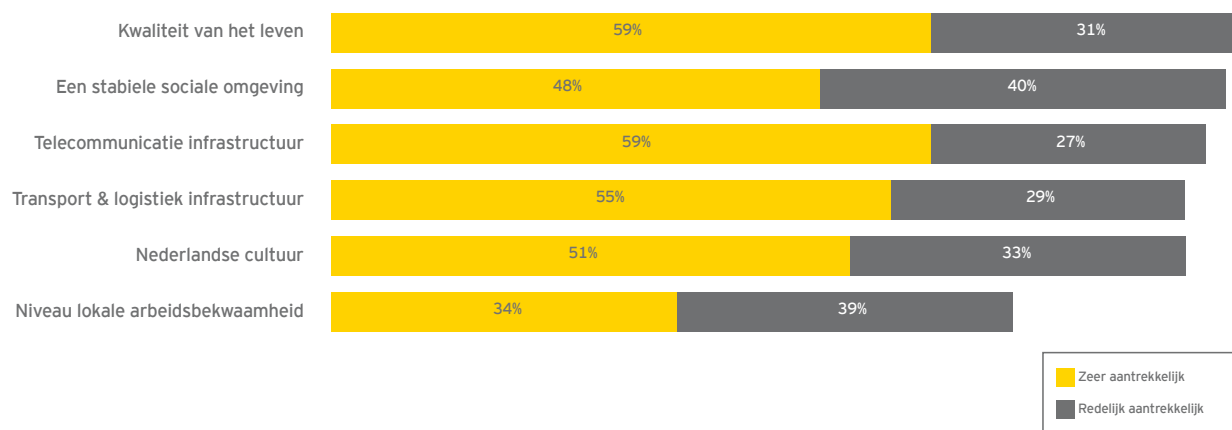
Figuur 5
Perceptie ten aanzien van het Nederlandse vestigingsklimaat

Sterke punten

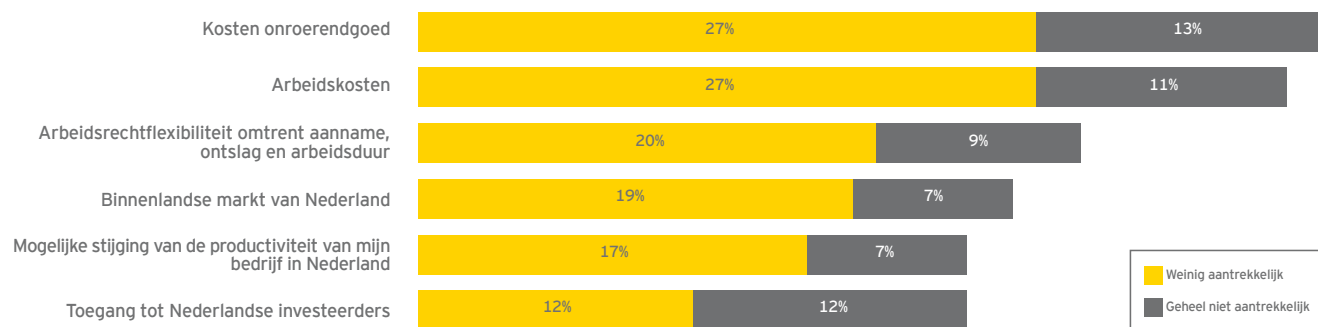
In de ogen van internationale beslissers beschikt Nederland over een aantal sterke punten. Dat betreft onder andere het leef- en sociaal stabiele klimaat en de telecommunicatie- en transportinfrastructuur. Ook de Nederlandse cultuur wordt internationaal als een van onze sterke punten gezien, evenals het niveau van de lokale arbeidsbekwaamheid.

Figuur 6
Sterke punten ten aanzien van het Nederlandse vestigingsklimaat

Figuur 7

Verbeterpunten ten aanzien van het Nederlandse vestigingsklimaat

Verbeterpunten

Er zijn echter ook een aantal punten die in de ogen van buitenlandse investeerders verbeterd kunnen worden, zoals de hoogte van de vastgoed- en loonkosten en de (in) flexibiliteit van ons arbeidsrechtelijke systeem. Internationaal opererende bedrijven zijn minder ontevreden over de Nederlandse markt, stijging van de arbeidsproductiviteit en de toegang tot Nederlandse investeerders.

Concurrentie

Duitsland wordt door de respondenten gezien als de belangrijkste concurrent voor Nederland, op grote afstand van andere potentieel concurrerende landen. Werd Duitsland in 2007 nog door 22% van de respondenten gezien als belangrijkste concurrent voor Nederland, dit jaar is dat aandeel toegenomen naar 35%. Dit is niet alleen de perceptie. Eerder zagen we al dat Duitsland als enige West-Europees land fors meer investeringen heeft aangetrokken in 2009 (+7%). De overmacht van Duitsland geldt op alle voorgelegde thema's: voor het aantrekken van zowel kapitaal, bedrijven, talent, hoofdkantoren als innovatieve activiteiten,

alsmede voor het opzetten van mondiale clusters. De Verenigde Staten wordt op al deze onderwerpen als tweede belangrijkste concurrent gezien, behalve in het aantrekken van bedrijven. Daar staat China op de tweede plaats.

Invloeden op het vestigingsklimaat in Nederland

Een open economie zoals die van Nederland hangt sterk samen met invloeden van buitenaf. Dat geldt ook voor het vestigingsklimaat in Nederland en de aantrekkelijkheid van ons land voor buitenlandse ondernemingen.

De belangrijkste invloeden op het Nederlandse vestigingsklimaat zijn:

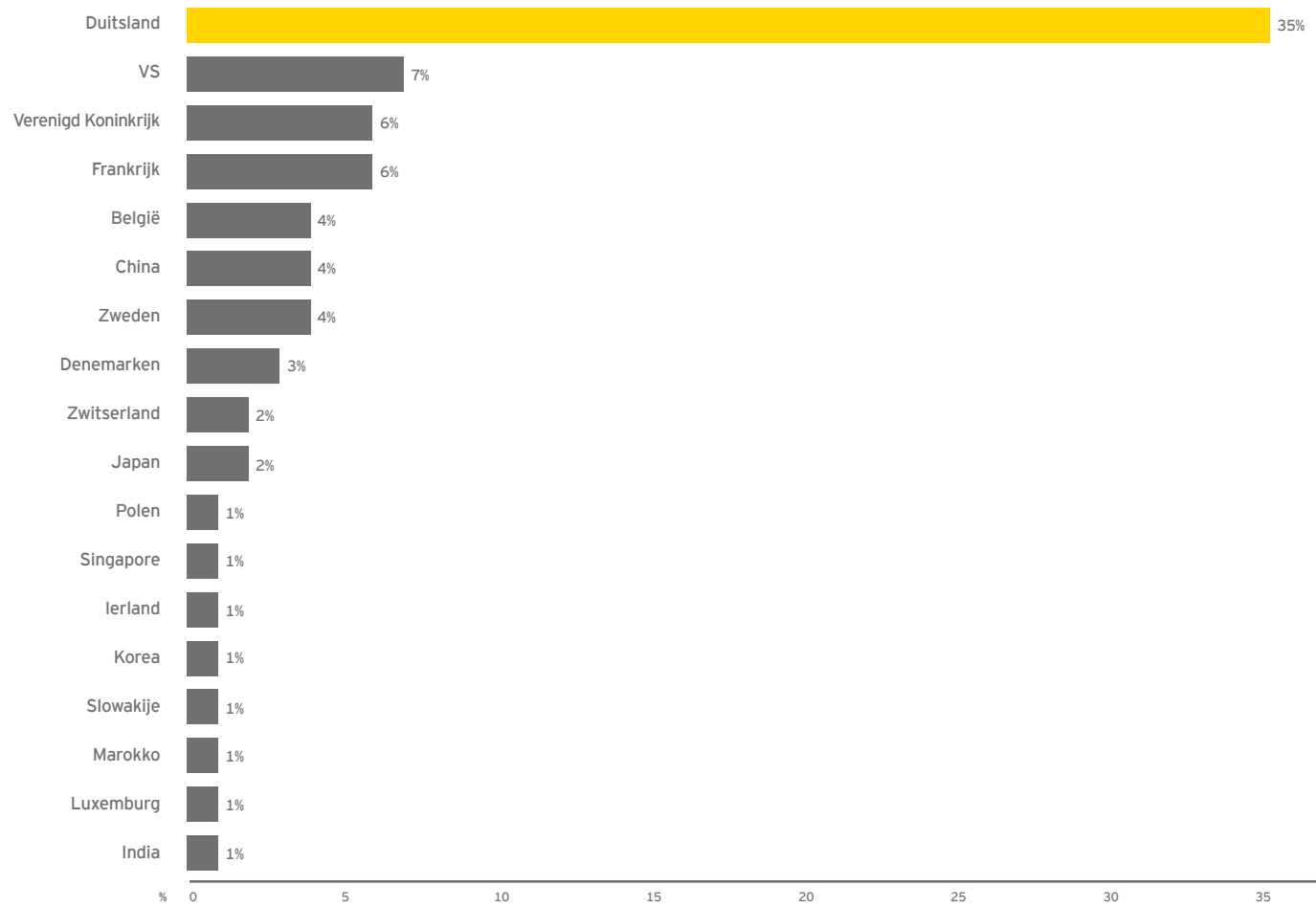
- ▶ De internationale crisis en de negatieve invloed hiervan op investeringen van buitenlandse bedrijven.
- ▶ De toename van intra-Europese investeringen door multinationale ondernemingen.
- ▶ De toenemende rol van de 'opkomende economieën' bij investeringen in Europa.
- ▶ Het zwaartepunt van de Europese markt verschuift

richting het zuiden en het oosten van Europa, met CIS-landen als nieuwe "frontier".

- ▶ Veranderende supply chains die van invloed zijn op het vestigingennetwerk van multinationals.
- ▶ Er is een toenemend aantal kleinere internationaal opererende bedrijven.
- ▶ Noodzaak tot kostenreducties leidt tot rationalisatie van het aantal en de aard van vestigingen.
- ▶ Toegenomen concurrentie en toegenomen professionaliteit van overheden van andere landen in het aantrekken van bedrijven in andere Europese regio's.

Figuur 8

Belangrijkste concurrenten voor Nederland

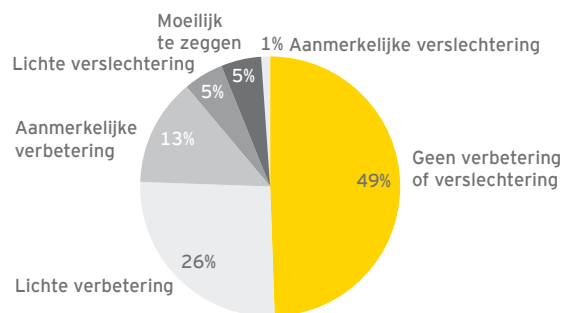

De toekomst van Nederland

De verwachtingen van respondenten over de aantrekkelijkheid van Nederland in de komende drie jaar als potentiële locatie voor hun activiteiten zijn positief. Zo geeft 13% van de respondenten aan te verwachten dat Nederland 'veel' aantrekkelijker zal worden als vestigingslocatie en nog eens 26% geeft aan te verwachten dat Nederland 'enigszins' aantrekkelijker zal worden als vestigingslocatie. In 2007 lagen deze percentages nog op respectievelijk 0,5% en 25%.

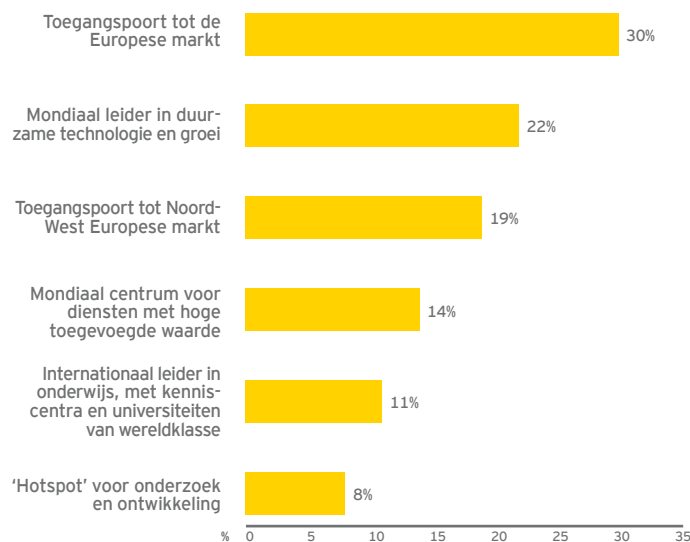
Figuur 9
De aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingslocatie in de komende 3 jaar

Nederland in 2020

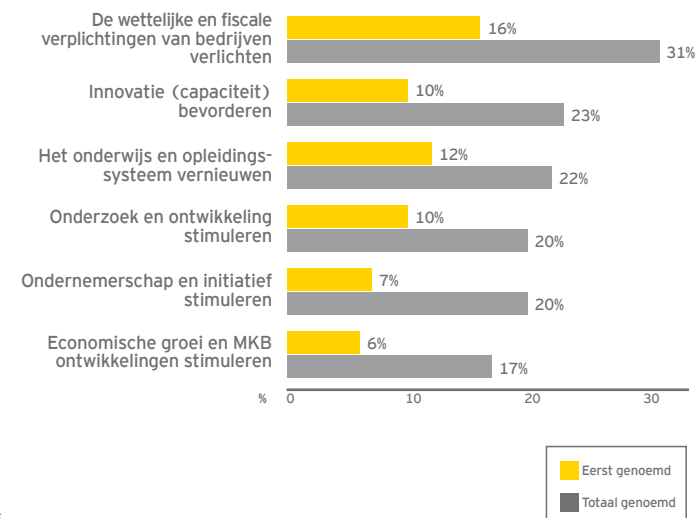
Nederland blijkt in de ogen van potentiële investeerders goed in staat te kapitaliseren op haar geografische positie. Zij zien voor Nederland in 2020 vooral een rol als toegangspoort tot de Europese en Noordwest-Europese markt. Daarnaast zien zij een leidende rol voor Nederland op het gebied van duurzame technologie en groei.

Figuur 10
Hoe ziet u Nederland in 2020?

In het licht van bovenstaande is het belangrijk om te kijken welke maatregelen Nederland zou moeten nemen om haar aantrekkelijkheid voor buitenlandse investeerders te vergroten. De antwoorden van respondenten laten zien dat het met name zou gaan om het verminderen van juridische en fiscale verplichtingen en dat er kansen liggen rondom het stimuleren en verbeteren van innovatie en onderwijs.

Figuur 11
Maatregelen om de aantrekkelijkheid van Nederland te vergroten

Aanbevelingen

Belangrijkste bevindingen

De economische crisis heeft een negatief effect op het aantal buitenlandse investeringen in Europa. Toch blijft het aantal investeringsprojecten in Nederland redelijk stabiel. In Europa zijn in 2009 3.303 nieuwe vestigingen opgezet (een vermindering van 11% ten opzichte van 2008). Nederland kende in 2009 108 nieuwe buitenlandse investeringen en steeg van de 10e naar de 7e plaats. Er is meer concurrentie vanuit België, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

Belangrijke macro-vestigingsvoorwaarden van Nederland behoeven aandacht. Het gaat hierbij om de arbeidskosten en de flexibiliteit van ons arbeidsrechtelijke systeem. Ook fiscale faciliteiten en de voorspelbaarheid van het belastingstelsel zijn belangrijke randvoorwaarden. Het is van essentieel belang om deze faciliteiten in stand te houden. Het feit dat maar liefst 24% van de respondenten aangeeft in Nederland te willen expanderen leidt tot de uitdaging voor Nederland om deze bedrijven te behouden en aan te trekken.

Flexibiliteit en employability

Vermindering van de administratieve lastendruk en meer flexibilisering van de factor arbeid zijn aandachtspunten voor Nederland. Internationaal opererende bedrijven hebben baat bij goed opgeleide en flexibele werknemers, een flexibele arbeidsmarkt, een innovatief en ondernemerschap stimulerend klimaat en stabiele wet- en regelgeving, ook op het gebied van het arbeidsrecht. Het verdient aanbeveling om de inzetbaarheid van mensen te stimuleren en medewerkers te overtuigen zelf te investeren in hun employability.

Innovatie en kennisontwikkeling

Het optimaal benutten van talent is in een kennisintensieve economie de motor van duurzame economische groei. Het in

Nederland behouden en naar Nederland halen van research & development faciliteiten zou meer nadruk moeten krijgen van overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Positionering

De concurrentiepositie van ons land is te versterken door:

- ▶ Het onder de aandacht brengen van ons land als aantrekkelijk vestigingsland op kennisgebied ('Brainport') en het in stand houden en versterken van de sterke merknaam die Nederland heeft als 'Gateway to Europe'. Dit vraagt om een continue en duurzame inspanning.
- ▶ Vermindering van de administratieve lastendruk en meer flexibilisering van de factor arbeid.
- ▶ De mainports Rotterdam en Schiphol te steunen om de koppositie in de logistieke infrastructuur te behouden.
- ▶ Meer focus op het importeren van hoogwaardige werkgelegenheid in de vorm van research & development-centra en Europese hoofdkantoren.
- ▶ Investeren in het behouden van de goede relaties met belangrijke buitenlandse bedrijven uit de Verenigde Staten en Japan en uit opkomende landen als China en India.
- ▶ Eenmaal in ons land gevestigde buitenlandse bedrijven mogelijkheden te bieden tot groei en uitbreiding.

Strategie en visie

Het is belangrijk dat publieke en private partijen zich inzetten om het Nederlandse vestigingsklimaat positiever en sterker te profileren, nog aantrekkelijker te maken en nieuwe kansen voor kennisintensieve bedrijvigheid te creëren. Nederland voldoet zonder meer aan de kritische locatiefactoren voor hoogwaardige faciliteiten. Deze kwaliteit moet nog duidelijker worden uitgedragen naar potentiële investeerders. De werving van nieuwe Europese hoofdkantoren en research & development centra kan en moet proactiever gebeuren.

Zowel in visie als strategie moet ook worden ingezet op het behoud van buitenlandse bedrijven, werkgelegenheid en talent. Goed accountmanagement, gericht op de hoofdkantoren van de in Nederland gevestigde activiteiten, en meer aandacht voor nazorg kunnen er toe bijdragen dat eenmaal in ons land gevestigde bedrijfsactiviteiten ook daadwerkelijk in Nederland blijven.

Daarnaast is synergie belangrijk. Het coördineren en uitvoeren van activiteiten op het gebied van marketing, acquisitie en investor development moet meer nadruk krijgen bij bestuurders en beleidsmakers.

Methodologie en bronnen

De 'Barometer Nederlands vestigingsklimaat 2010' is gebaseerd op twee belangrijke bronnen:

- ▶ Actuele investeringsprojecten binnen Europa volgens de 'Ernst & Young European Investment Monitor' (EIM). De EIM is opgezet door Ernst & Young en registreert permanent daadwerkelijke grensoverschrijdende investeringen en expansies van internationale bedrijven in Europa. Door portfolio investeringen, fusies en overnames uit te sluiten geeft de EIM een reële situatie van investeringen in productie- en servicefaciliteiten door buitenlandse bedrijven weer.
- ▶ De percepties en verwachtingen van internationale beslissers met betrekking tot Nederland als potentieel investeringsland. Deze informatie is verkregen door interviews met 203 beslissers van internationale ondernemingen. De interviews vonden plaats gedurende maart en april 2010. Ongeveer 50% van de geïnterviewde personen is gevestigd in Nederland en de andere 50% is buiten Nederland gevestigd. Van deze laatste groep bevindt zo'n 60% zich buiten Europa (Noord-Amerika: 40%; Azië: 17%; BRIC (Brazilië, Rusland, India, China): 2%). De interviews met deze laatste doelgroep zijn uitgevoerd door een extern marktonderzoeksbureau gedurende januari en februari 2010. In totaal zijn 814 internationale beslissers gevraagd naar hun mening over de aantrekkelijkheid van Europa.

Informatie over de steekproef

Profiel van de ondervraagden

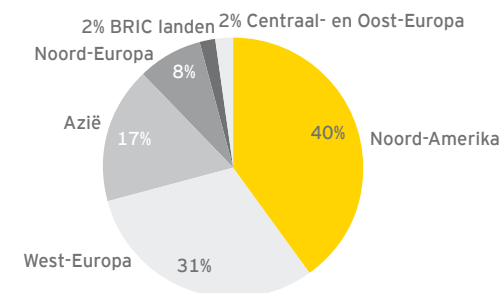
Bij de ondervraagde ondernemingen is gelet op representativiteit voor de bedrijven die ook daadwerkelijk in Nederland investeren. Dit is gewaarborgd door te kijken naar de nationaliteit van de moederonderneming, de grootte van het bedrijf en hun verwantschap met sectoren. In de figuren worden de verschillende aandelen weergegeven.

Om zeker te stellen dat de geografische afstand tussen de ondervraagden en hun vestiging in acht werd genomen, zijn de bedrijven per nationaliteit verdeeld in twee groepen:

- ▶ Eén helft van de beslissers is werkzaam bij dochterondernemingen in Nederland is geïnterviewd in Nederland;
- ▶ De andere helft van de beslissers is geïnterviewd in het land van herkomst.

Figuur 12

Ondervraagde bedrijven naar nationaliteit

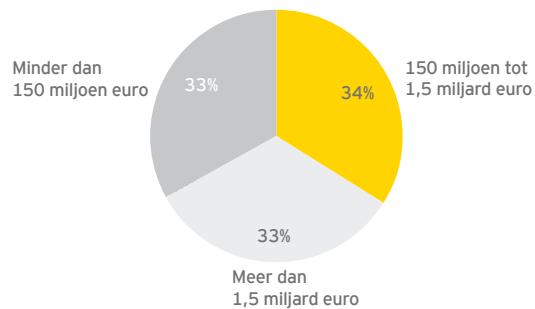
Omvang ondernemingen en sectoren

Om de representativiteit van het onderzoek met betrekking tot diversiteit en internationale strategieën verder te waarborgen, is er in het onderzoek voor gezorgd dat ook de meningen van de volgende doelgroepen zijn meegenomen:

- ▶ MKB (midden- en kleinbedrijven);
- ▶ Multinationals;
- ▶ Industriële bedrijven;
- ▶ Dienstverlenende bedrijven.

Figuur 13

Omvang omzet ondervraagde bedrijven

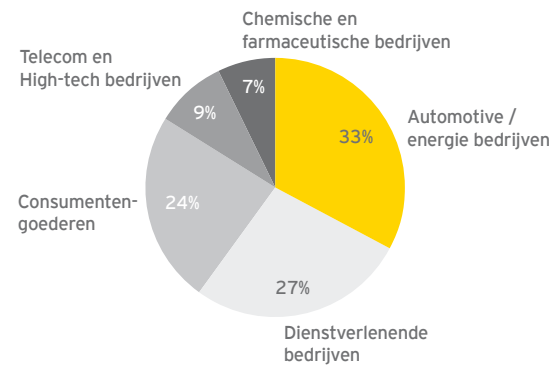

Bedrijfssectoren

De vijf geselecteerde en ondervraagde bedrijfssectoren zijn representatief voor de buitenlandse bedrijven die in Nederland gevestigd zijn (gebaseerd op de Ernst & Young European Investment Monitor).

Figuur 14

Sectorindeling ondervraagde bedrijven

Ernst & Young

Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Over Ernst & Young

Ernst & Young is wereldwijd toonaangevend op het gebied van assurance, tax, transactions en advisory. Juridische en notariële dienstverlening wordt in een strategische alliantie met Ernst & Young Belastingadviseurs LLP verzorgd door Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP. Onze 144.000 mensen delen wereldwijd dezelfde waarden en staan voor kwaliteit. Wij maken het verschil door onze mensen, onze cliënten en de samenleving te helpen hun mogelijkheden optimaal te benutten.

Waar sprake is van Ernst & Young wordt de wereldwijde organisatie van lidfirma's van Ernst & Young Global Limited bedoeld, die elk een aparte rechtspersoon zijn. Ernst & Young Global Limited is een UK company limited by guarantee en verleent zelf geen diensten aan cliënten. Voor meer informatie over onze organisatie, kijk op www.ey.com/nl.

Ernst & Young Real Estate Advisory Services B.V. is statutair gevestigd te Rotterdam en geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24305345.

© 2010 Ernst & Young Real Estate Advisory Services B.V.

Alle rechten voorbehouden.

100114

Deze publicatie bevat informatie in samengevatte vorm en is daarom enkel bedoeld als algemene leidraad. Ze is niet bedoeld om te dienen als een substituuat voor gedetailleerd onderzoek of voor het aanwenden van een professioneel oordeel. Noch EYGM Limited noch enig ander lid van de wereldwijde Ernst & Young organisatie kan aansprakelijk worden gesteld voor het verlies van iemand die handelde of die ervan afzag te handelen ten gevolge van enige informatie in deze publicatie. Bij elke specifieke aangelegenheid, dient steeds een geschikte adviseur geraadpleegd te worden.

Contactpersonen:

Tristan Dhondt
Director / Real Estate Advisory Services
Tel.: + 31 (0) 88-407 08 13
E-mail: tristan.dhondt@be.ey.com

Caroline Rodenburg
Senior Manager / International Location Advisory Services
Tel.: + 31 (0) 88-407 08 09
E-mail: caroline.rodenburg@nl.ey.com

